

1848-49

Emléklap

Kassa - 1992.III.15.

Márai Sándor: CASSOVIA

*A spájzban szőlő lógott és dió,
A Hradován méterre állt a hó.*

*Egyszer Rákóczit hozták haza reggel,
Kézenfogva vitt apám a menettel.*

*A dóm úszott a ködben, mint egy várrom,
Valami nagy és biztos e világon.*

*Kapuja fénye ködös és opálos,
Körülötte él halkán a kicsi város.*

*S a püspök egyszer kis, puha kezével
Megsimogatta arcomat a réten.*

*Egyedül sétált, vagy egy kanonokkal,
Bojtos kalapban és egy görbebottal.*

*Mint egy igazi pásztor, aki kémlel,
Hogy báránykái nem futnak-e széjjel?*

*Jaj, hol a pásztor és hol a nyáj is?
Május végén a Bankón volt majális.*

*(Csak így tudom már, rímbe rakva, mint a
Játékkockán a képvé rakott minta,*

*Kirakatni rajzod, régi Kassa, álom.
Fakult kis rajz e vad, sztnes világon.)*

*Fakult kis rajz, a sztné mit se hoz ki,
Itt baktat a sánta kovács, Kukovszki,*

*Úgy járok én e hanyag rajzban, kedves,
A rajz még tustól s könnyeimtől nedves.*

*Hová kallódott íz, szín, illat, emlék?
Van is, már nincs is, élet még, s már emlék.*

*Ami íz volt és illat, ennyi már csak,
Valami szédült és gonosz varázslat.*

*Félsz áthajolni párhányán e görnyedt
Toronynak, miben élsz, mert lenn a szörnnyebb*

*Lomtárban, mint ültözött szemét, hevernek
Kedveseid, emlékeid, s a dermedt*

*Távolban úgy néznek, mint régi képen
A halottak – szörnnyű penész a képen,*

*Évek penésze, piszok és szemét!
Már elfeledtem barátom szemét.*

*Ennyi maradt csak, mint marad a vesztett
Városról néha együgyű fametszet.*

Hazafiak!

Szeretett magyar hazánk láthatáran veszélyes felhők tornyosulnak.

Minden hazafi szent kötelessége, hazáját bel és kül ellensegek ellen védeni: ezt igényli a természeti jog, ezt parancsolja a törvény.

A törvény-parancsolta nemzeti őrseregen felül szükséges haladéktalanul egy tízezer főből álló rendes nemzetőrsereg felállításata.

A haza nevében szólíttatnak tehát fel mind azon huzlakosok, kik e' rendes nemzetőrseregbe, az ország zászlója alá, a királyi trón, haza és alkotmány védelmére belépni kívánnak, hogy magukat a következő hadfogadó (Werbung) helyeken bejelentsek: Pest, Pozsony, Kassa, Miskolcz, Nagy-Károly, Nagy-Kálló, Debreczen, Gyula, Szeged, Eger, Jászberény, Kún-Szent-Miklós, Győr, Komárom, Veszprém, Szala-Egerszegh, Szombathely, Fejérvár, Kaposvár, Szegszárd, és Pécs: megjegyeztetvén, hogy az e' részbeni toborzás itt helyben Pesten holnap, azaz: majus hó 17-én a' Ferenczyvárosi téhen-utcában az ottani főtoborzó házban veendi kezdetét.

A belépő nemzet-őrök három évi szolgálatra kötelezik magukat: az álladalom részéről fegyverrel s ruhazattal lattatnak el: és szolgálati idejük alatt, azon felül, hogy a' hitletétel alkalmával háaz pengő forint foglalo pénz (Handgeld) kapnak, a' közvitézek naponként 8, a' tizedesek 16, az őrmesterek pedig 24 pengő krajezár díjt fognak az ország pénztárából huzni.

Szükséges, hogy e' rendes nemzetőrsereg tisztekkel elláttassék: e' végett felhivatnak a' rendes sorkatonaságban szolgáló magyar hadi tiszték, és más a' tisztí fokozatra képes hazafiak is, kik e' rendes nemzetőrseregnek főtisztékul alkalmaztatni kívánnak, hogy magukat a' nemzeti őrsereg alkotásával és rendezesével megbízott ideiglenes választmány elnökénél, b. Baldacci Manó ezredesnél (Pesten Istvan Főherczeg ezimu vendéglőben 74 sz. a.) jelentsek: ezennel kijelentetvén, hogy egy hadnagy 30, főhadnagy 40, százados 80, őrnagy és zászlóalj-parancsnok 130 pengő forintos havi díjt huzandnak.

Végre minthogy az ország rendes nemzetőrseregi lovas agyutelepet is állítand fel, az erre képes rendes tüzérségi magyar egyének és hazafiak felszólíttatnak, ugyanazon ezredesnél magukat haladéktalanul jelenteni.

A haza bizodalmasan várja taitol, hogy mostani veszélyes körülmények közt, a' királyi trón, haza és alkotmány védelmére az ország zászlója alá mentul előbb ömszesereglenének.

Posten, 1848-iki majus 16-án.

Mr. Batthyány Lajos. m. k.

Baldacci m. k.

Az 1848-49-es szabadságharc történetében jelentős szerep jutott Kassának is. A Pest-Budán márciusban zajló események, ill. a felerősödő szabadságeszmék itt is élénk visszhangra találtak.

Battyány Lajos gróf miniszterelnök május 16-án kelt felhívására, melyben egy 10 00 főből álló "rendes nemzetőrség" felállítását sürgeti, május 26-án a dóm és a színház közötti téren kezdetét vette a "honvédek" toborzása.

Az országszerte nagy lelkesedéssel megindult toborzás csakhamar szép eredményeket mutathatott fel. A kassai – kialakulóban lévő – 9. honvédszászlóalj állománya június 20-ika körül a következőképpen alakult: 1 őrnagy, 5 százados, 6 főhadnagy, 5 hadnagy, és kb. 300 altiszt és közkatoná. A létszámban hamarosan növekedés állott be, mert Miskolcra mintegy háromszáz honvéd érkezett városunkba. Megjelenésükkel nagy feltűnést keltettek, mivel az előírt kék sapka helyett vörös sapkában vonultak be Kassára. Vitalis őrnagy felszólításának a miskolciak nem tettek eleget, sőt, felkérték a zászlóalj-parancsnokságot, hogy kérje a hadügyminisztertől a vörös színű fejfedő viselésének engedélyezését. A kérelmezők ügyében maga Szemere Bertalan, a kormány tagja és Borsod megye követe is közben járt. Az ellenzékieskedő honvédek elérték céljukat. A hadügyminiszter a vörös sapka viselését azzal a feltétellel engedélyezte, hogy a zászlóaljnak a rácok elleni harcokban erre a megkülönböztetésre érdemessé kell tennie magát. A későbbi események ismeretében büszkén állíthatjuk, hogy veressipkásaink ezt a megkülönböztetést valóban megszolgálták.

A veressipkások harcainak színhelyei:

Strázsa, Ördöghida, Alibunár, Pancsova, Szolnok, Tápióbicse, Isaszeg, Vác, Nagysalló, Komárom, Budavár, Pered, Ószőny, Csémpuszta, Duka-Kálkápolda, Felső Zsolca, Csasztely.

15.
828.

Torna megye közönségének.

Szolnok, Sept. 9. 1848.

Aj. é. aug 27. é. 3058. sz. al. lett miniszterelnöki rendelet, a tiszáninneni ke-
rület minden törvényhatóságait, csak dízt kizárt Torna Me-
gye közönségét is határozottan oda utasítja, hogy azon önkéntes nem-
zetőfői csapatokat, kik a háború bevezetésig ajánlották fel a hazá-
nak szolgálataul, minden haladéktalanul nébűl Kolozsvára szállítsa-
s és az útszéli csapatok pártját, fogva kerület, s megérkezése idejét
máson előre is ide Kolozsvára kijelentse. — Mivel pedig ugyanazon ren-
delétt m. e. rendelet meghagyja, hogy f. hó 3. é. Torna járást Szolno-
kon már elfoglaljam, a más induló félben lenni vélt csapatokat, vagy
legalább az illető törvényhatóságok eziránti tudósításait elfogadandó.

Ez ebből képest f. hó 3. é. helyben megjelenten, és azóta foly-
vást várni embert vagy tudósítást. de fájdalom! még — Sept. 9. é.
ig — mindentől kijárá.

Ugy körülménnyel tört, hogy, midőn levei órák haladása Ma-
gyarország — a mi szeretett hazánk — feje felett határozhat; mi-
dön Vácra több napot óta már ezerször megy a dunáninneni
kerületből a hazai védelmére fite' önkéntes testvéreink táborai.
Sietve a tiszáninneni kerületnek eddigi eljöttét hazafi-
jok hűvére is becsülete érdekében is, a tisztelt Megye Közön-
ségét újra is sürgetőleg erre följelenteni, hogy a más kizáró önkén-
tes csapatokat, lehetőleg rövidebb idő alatt juttassa ide, ho-
vá a Hazá és Nemzet sietett becsületeinek védelmére ide-
ebben haladéktalanul megjelenni hivatták.

Görgei Arthur főnagysz

és a tiszáninneni megyei önk.
n. ö. fővez. vezér

A haza jelen nehéz perczeiben a' köz állomány nem képes minden szükséges költségeket viselni.

Az egyes hazafiaknak hivatásuk járulni azzal, kitől mi telik a' köz ügyhöz.

A honvédelmi kormány Kassai városa által többszörösen kért ágyukat által küldötte már, de felszeretlenül.

Itt az idő polgártársak, válttsuk be szavunkat, 's kik ígéretet tevének a' felszereléshez adományozni, tegyék le a' haza oltárára filléreiket, kik pedig nem ígértek eddig, most tetleg bizonyítsák bé hazájuk iranti híúségüket. Kassán az 1848.^{dik} évi October 20-kán.

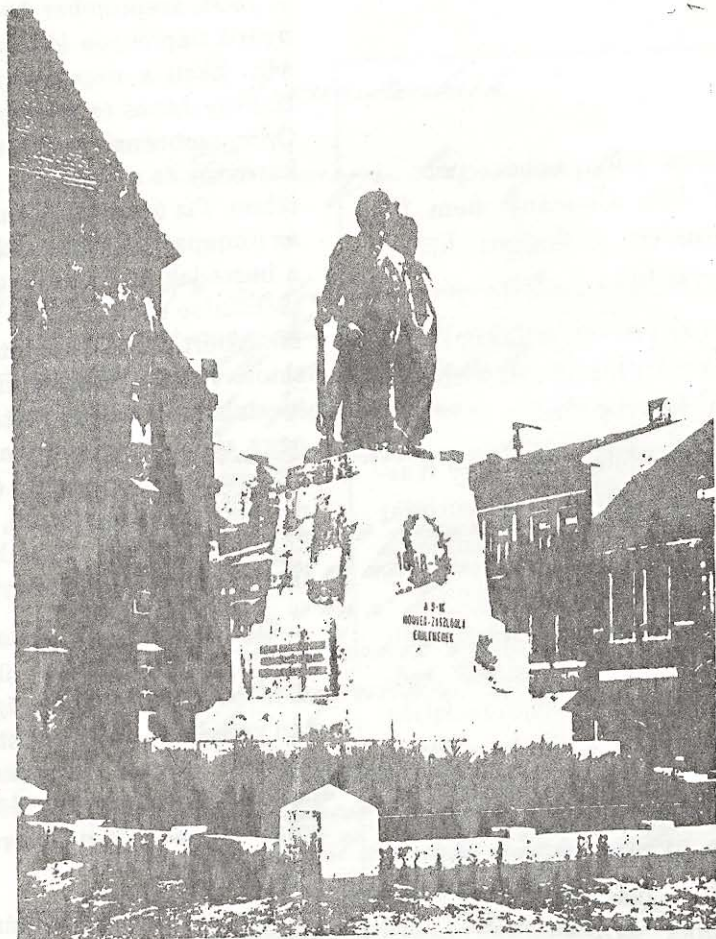
Kassai honvéd egyleti alelnök
Farkassányi Sámuel. m. k.

1906. szeptember 10-én gyönyörű napfényes idő volt Kassán. Ezen a napon került sor Horvay János és Szamovolszky Ódön szobrának leleplezésére a kormány és a hadsereg jelenlétében. Tíz óra tájban kezdődött az ünnepség. Egymást követték a beszédek és koszorúzások. A szentmise után, melyet Takács Menyhért prépost-prelátus mutatott be, Dr. Blanár Béla ismertette a szobor történetét, négy vallás papja tartott emlékbeszédet, társadalmi és kormányiszervek képviselői, az iskolák képviselői és a harcok tanúi helyezték el koszorúikat.

Egy óraker a Schalkház Szálló nagytermében ünnepi ebédet adtak, melyen négyszázan vettek részt. Itt olvasták föl Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter üdvözlő táviratát. A bankett négy óra tájban ért véget.

Este nyolckor a Tulipánkert Szövetség a nagyszínházban hadiversenyt rendezett.

A szobor költségeinek előteremtésére gyűjtést rendeztek, volt felolvasás, táncestély, színelőadás, népiünnepély. E rendezvények bevétele azonban nem volt elegendő a terv megvalósításához – gróf Andrássy Dénes adománya segített. Sajnos, a szobor csak 13 évig állhatott.

*Így nézett ki Szamovolszky Ödön és Hervay János
1906-ban felavatott alkotása. A szabadság eszméjét
megszemélyesítő Honvéd-szobrot ma hiába keresnénk.
Helyén egy izléstelen szökőkút található.*

*Ez nem egyszerűen szomorú tény, hanem szégyen.
Kassa szégyene!*

A terror napjaiban, amikor valóságos irtóhadjárat indult meg a magyar nyelv és a magyarság ellen, elkövetkezett 1919-ben a szabadság ünnepe: március tizenötödike. A kassaiak e napon a magyar trikolor jelképéül vörös fonállal átkötött hóvirágot tűztek fel és nagy fájdalommal zarándokoltak a Szent Mihály kápolna déli oldalán 1906-ban felállított s Kassa magyarságát jelképező Honvéd-szoborhoz. Hóvirággal, koszorúkkal díszítették annak talapzatát s a Himnuszt, a nemzet imádságát, s a Kossuth-nótát énekelték.

Az őslakosságnak ezt a hazafias megnyilatkozását azzal torolta meg a csehszlovák magyargyűlölet, hogy a következő nap éjjelén fegyveres járőrök leszaggatták és letördelték az utcán a magyar cégtáblákat s rálöttek arra, aki a zajra az ablakon kinézni merészelt s harmadnapra, március 17-én hajnalban a trencsényi 74. gyalogezred csehszlovák katonái a 15 tonna súlyu bronz Honvéd-szobrot ledöntötték. Ez utóbbi barbár tett hírére már délelőtt nagy tömeg gyűlt össze a ledöntött emlékmű körül s a Himnuszt és a Kossuth-nótát énekelte. Erre a szobor talapzatához kivezényelt őrtálló katonák egyike fegyverét a plébánia előtt álló sokaságra elsütötte s Ördög Ilona 37 éves háztartásbelit és Hervacsics Aranka 13 éves újságárus leányt lelőtte.

(Dr. Wick Béla: Kassa története és műemlékei
— Kassa, 1941, 222. oldal)

Kossuth Lajos (Franz Eybl litográfiája, 1841)

Támogassa

Ön is

az

EGYÜTTÉLÉS

politikai mozgalom

kérvényét

a **Honvéd-szobor** visszaállítására!

**EGYENLŐSÉG,
SZABADSÁG,
TESTVÉRISÉG!**

Kiadja az Együttélés PM kassai testülete

**Összeállították: Komjáti Attila és Balassa Zoltán
Grafikai szerkesztő: Rácz Valéria**